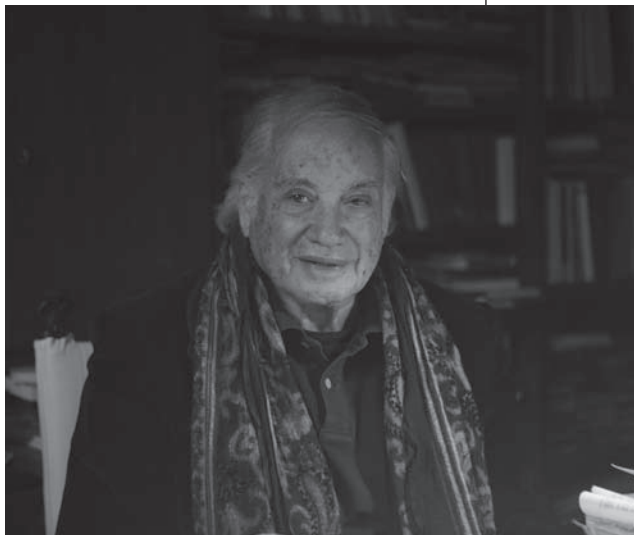

SZKÁROSI ENDRE

Humano-poetica

Tomaso Kemeny versei elé

A nyelvi és kulturális identitás(ok) sajátos – és meghatározóan lelki – egymásra hatásainak izgalma az egyik különös éltetője Tomaso Kemeny költői életművének. A kortárs olasz költészet egyik legjelentősebb alakja Magyarországon élt tízéves koráig, azután kialakulófélben levő nyelvi önazonosságát keresztbemetszette az itáliai akkulturáció. Ezek az eleinte alighanem tudatlan fázis- és szintetolódások a költői képzelet szokatlan alakzataiban váltak termékennyé Kemeny korai költészetében.¹ A későbbiek során a megszakadt magyar identitás lélektani terhe részben tematikailag, főként azonban motivikailag is megjelent költészetének formaképző rétegei között. Az emberi gondolkodás változatos nyelvi struktúrái és a mélyükben föllelhető analóg és variábilis kulturális-mitologikus atavizmusok költői kutatása nagyszabású költészetet formált, sajátosat az olasz és különlegesen a magyar költészet történeti és kortárs színekében.

Ebben a kulturális és mélypszichológiai tudattartalmak szimmetrikusak a nyelvi szerkezetekkel, megszólaltatásukhoz tehát – Rimbaud-i értelemben – „nyelvet kell találni”². Ez történik meg unikális módon Kemeny két nagyszabású költői művében, amelyek magyarul is olvashatók: a *La Transilvania Liberatában* és a *Scintilla d'oro a Castiglione Olonában*.³ A hosszabb költemények után azonban érdemes számba venni a kisebb lírai formák, a rövid versek kínálta költői mintákat is: Kemény Tamás költeményei a Magyar Rádióban, az Új Hölgyfutárban, illetve az Új Írásban közölt első nagyobb összeállítások⁴ óta több-kevesebb rendszerességgel megjelennek a magyar irodalmi sajtóban is.

1 Olyan kötetekben, mint például: *Il guanto del sicario* (A bérgyilkos kesztyűje), Out of London Press, New York–Milano, 1976; *Qualità di tempo* (Időminőség), Società di Poesia, Milano, 1981; *Recitativi in rosso porpora* (Recitatívók bíborvörösben), Campanotto, Udine, 1989; *Il libro dell'angelo* (Az angyal könyve), Guanda, Parma, 1991

2 „Trouver une langue” – Rimbaud híres levele Paul Demenyhez.

3 *La Transilvania liberata*, Effigie edizioni, Milánó, 2005, magyarul *Erdély aranypora – La Transilvania liberata*, (ford. Szkárosi Endre), A Dunánál – Irodalmi Jelen Könyvek, 2005, illetve *Arany-szikra Castiglione Olonában*, ld. Tomaso Kemeny: *A vízözön mondja – Válogatott versek* (ford. Sz. E.), Magyar Műhely Kiadó, 2011

4 Magyar Rádió: Kilátó, 1989. július 14.; Új Hölgyfutár (Sport) 1990/1; Új Írás 199½

Érdemes újra elővenni a „magyar világirodalom” e sorok írója által már a nyolcvanas években felvetett kérdését:⁵ hogyan tartjuk számon a magyar irodalomban azon alkotókat, akik írói-költői világukban, akár csak motívumaikban, akár csak nevükben őrzik azt a magyar kulturális háteret, amely mindenkor az európai, ma már okkal egyetemes kultúra vonzásában formálódott, s lett azzá, ami? A nyelvi, a kulturális, a mitológiai és az antropológiai alakzatok bonyolult összjátékában nem kevesebb alakul, mint a személyiség s általa az élet. Olyan, amilyen, de kimeríthetetlenül egyedi variáns.

TOMASO KEMENY
Hat költemény

Találkozás a Mamával

Visszatérsz most az idő labirintusából,
drága Mama, Anyu, annyi
tőlünk elválaszthatatlan szavadat
őrzöm, a legmulatságosabb fordulatokat.
Damasztba öltözve szállsz le
cédrus-, arany- és elefántcsont
trónusodról, s úgy jársz, mint
sokszor elnémuló gyerekkorom
páráin túl a csillámló nevetés.
Futok utánad a könnyekkel áztatott úton,
ahol hullámzó kebleden egy izzó
kövel haladsz előre,
s úgy élsz, hogy csupán fenntarthatatlan
szerelmű játékaink
félreértéseit fejezed ki.
A legvadabb tűző Nap is úgy követ,
mint a kiskutya, s nem tud soha lenyugodni.

5 Ld. többek között: Nancy Toth: *Versek*. Mozgó Világ, 1982/8; Nicholas Kolumban: *Önéletrajz; Búcsú; Fogadás a mongol követségen*. Mozgó Világ, 1983/5; Nicholas Kolumban: *Versek*. Életünk, 1984/10 – továbbá Sz. E.: *Az önsajnálát vége*, Alföld, 1990/2